

Rektors tale til studentene ved semesteråpning 16.08.2010:

De lange linjer

I will start my welcome speech in English because I want to wish our students from abroad welcome to the University of Agder.

There will be about 200 new exchange and degree-seeking students on our two campuses this semester. Your stay at the University of Agder will be an important contribution to the internationalization of our institution, and I am sure you will have an academically, socially and culturally rewarding stay with us. Exchange students all over the world say that learning new languages, gaining new cultural experience and getting new friends for life are the main motives for going abroad. You will automatically get many international friends, but it is my hope that you, when you return to your home countries, will have got lots of Norwegian friends as well. Please get involved in student activities and other activities. I am sure that behind a first shy Norwegian smile there is an open and interested person who would love to make friends in a different language.

Again: Welcome to University of Agder. And now I will turn into Norwegian.

Grimstad: For oss er dette en fantastisk dag. Ikke bare er det starten på et nytt studieår, men det er første studiestart i ny campus. Vi har i årevis levd med visjoner, planer, bygging, gledet oss. Og nå er dagen her, nå skal dere ta den i bruk sammen med våre ansatte. Nå lever campus Grimstad. Dette blir fantastisk.

Jeg fikk nettopp tilsendt en nyskrevet historie om Vitenskapsselskapet i Trondheim som i år feirer 250 års jubileum. Tittelen på boka er "De lange linjer". Jeg har lånt den tittelen som en overskrift for hva jeg ønsker å si til dere i dag. Jeg vil si litt om de lange linjer.

I dag begynner dere som studenter på et universitet. Det har unge i Europa gjort i nesten tusen år. Tenk det! Det er en lang linje! Det første vestlige universitetet slik vi kjenner det, er universitetet i Bologna i Italia, etablert i 1088. Bologna universitetet har derfor skiftet navn til Alma Mater Studiorum, studienes fostermor. Men det er viktig å huske at allerede på 800-tallet ble det grunnlagt større læresteder i den arabiske verden, som på mange måter ligner vår tids universiteter. Så der kan vi virkelig snakke om lange linjer!

Det som kjennetegner et universitet i dag, er to primæroppgaver: Utvikle kunnskap gjennom forskning og formidle kunnskap gjennom undervisning. Der er mange andre oppgaver, men disse utgjør kjernen som ligger fast.

Men universitetene har gjennom den lange historien forandra seg. Selvfølgelig har de det. Selv de aller eldste har måttet modernisere seg. Selvfølgelig har de det. Universitetet skal alltid ha en viss grad av frihet, frihet til å kunne være kritisk til sitt samfunn, men det eksisterer selvfølgelig ikke i et vakuum. Det påvirkes av samfunnet.

Jeg møter stadig folk som studerte på universitetet for si tjuetredve år siden som ikke kan forstå at Universitetet i Agder er et universitet. For vi utdanner da ikke leger, og jurister. For dem er forestillingen om et universitet knyttet til bestemte utdanninger. Men slik er det jo ikke. I Norge i dag er det ikke typen utdanninger som karakteriserer universitetene, men altså kombinasjonen av forskning og utdanning.

For tida holder jeg på å gjenlese romanen *Bondestudentar* av Arne Garborg. Den kom ut i 1883. Den handler om den fattige bondesønnen Daniel Braut fra Jæren som får komme til universitetet i Oslo for å studere. Denne romanen viser blant annet motsetningen mellom bonde- og embetsmannskulturen på den tida, de enorme klasseforskjellene og den betydning utdanning hadde. Å lese romanen i dag minner oss om den utviklingen det norske samfunnet har gjennomgått. Der er en lang linje, og en tung vei, fra bondestudenten Daniel Braut til dere som sitter her i dag.

Og i parentes: Der er faktisk en tydelig linje fra forfatteren Arne Garborg til dere. Han var elev på det som het Holt seminar, en lærerutdanning som ble etablert i 1839 og var forløperen til Kristiansand lærerhøgskole, en av de institusjonene som ble slått sammen til Høgskolen i Agder, som igjen ble til Universitetet i Agder.

Arne Garborgs Norge var et fattig land, et utviklingsland. Dere, vi alle, bor i et velferds- og velstandssamfunn, et av verdens rikeste land. Det har vært en voldsom utvikling.

Dere får studielån og stipend, det er gratis å studere, vi har en studentsamskipnad som gir dere masse tilbud og støtteordninger, osv osv. Dere har en situasjon som millioner av unge rundt i verden i dag knapt kan drømme om. Ikke glem det!

Det sies at vår rikdom er basert på olje og gass. Ja, det er riktig. Olje og gass og fisk og vannkraft og mye anna. Men det er kanskje vel så riktig å si at Norges rikdom er basert på kunnskap. På kunnskap som har gjort olje og gassutvinning mulig, på anvendelse av kunnskap som har skapt så vel en moderne industri som et moderne velferdssamfunn.

På en dag som i dag skal vi jo helst tenke framover. Trekke den lange linjen videre mot det samfunnet dere skal ut i.

Selv om overfloden vår kanskje gjør oss litt blinde, vet vi at vi må anvende den kunnskapen vi har, både den vi får gjennom forskningen, og den praksisbaserte kunnskapen, til å skape nye næringsveier i Norge. Oljen varer ikke evig. Dere kjenner Flåklypas Reodor Felgen. Bladet Computerworld skriver: Det er i grunnen rart at Norges mest kjente oppfinner er en eventyrperson. Vi trenger mange nye Reodor Felgener.

Ofte tror vi at Reodor, han er ingeniør, han. Men det behøver han ikke være. Flere ideer som har blitt til bedriftsetableringer på Sørlandet, har for eksempel kommet fra sykepleiere. De har i sin praksis har sett et behov og har utvikla noe for dekke dette behovet. Så Reodor Felgen kan være både sykepleier, lærer, økonom, musiker og statsviter.

Selv om overfloden vår gjør oss litt blinde, vet vi alle at verden står overfor enorme utfordringer. Bekjempelse av fattigdom og nød, klima- og miljø- utfordringene. En av nøklene til å redde verden er utdanning og forskning, og her ligger vår utfordring. Men det handler også om holdninger, om vilje til å ta tak. Det nytter lite med kunnskap hvis vi ikke gidder å bruke den.

Jeg snakket mye om anvendelse av kunnskap. Og vi vet at dere som studenter kommer til å etterlyse kunnskap dere kan bruke i praksis, i jobbutøvelsen. Det har vi stor respekt for.

Men i den lange linjen universitetene representer, ligger også vekten på kunnskapens egenverdi, og skjønnheten som ligger i det å lese, utforske, tenke kritisk, diskutere, utvise kreativitet. Det er en svir å være student, en tankens svir.

Nå vil jeg være litt personlig. Da jeg satt og jobba med denne talen tenkte jeg; hva er det jeg virkelig brenner for å si til dere nye studenter? Jeg har nok sagt mye av det, men jeg brenner også for å si tre ting til hver enkelt av dere:

For det første: Ta deg sjøl på alvor! Hva jeg mener med det? Du har så mange evner, så mange talenter og egenskaper, så mange sider som kan dyrkes og utvikles i løpet av studietida. Ta det på alvor. Å ta deg sjøl på alvor betyr også å ta studiene på alvor. Det er nå du har sjansen.

Å ta seg sjøl på alvor er også å utfordre egne grenser. Tør å gjøre det du egentlig ikke tør. Da flytter du grensene dine. Og her har jeg lyst til å komme med en spesiell utfordring. I løpet av studietida får alle anledning til å være utvekslingsstudent ved et utenlandsk universitet. Jeg har snakka med så mange som har lyst, men som ikke helt tør. Mitt råd er: Kom dere ut! Det flytter grenser på mange måter! Her vil jeg sitere en tidligere student som skrev i sin rapport etter et utvekslingsopphold: "Det er galskap å ikke reise på utveksling".

For det andre: Forfølg drømmene dine! Ta drømmene på alvor, og se hva du kan gjøre for å få realisert dem. Får du det ikke til, vel så får du det ikke til. Men du vet med deg sjøl at du har prøvd. Kanskje du allerede har en drøm om å bli forsker? Da kan du realisere drømmen din her på UiA. Her kan du ta både bachelor, master og doktorgrad.

Det tredje jeg vil si er: Ta et samfunnsansvar! Samfunnsansvar tas på mange nivå. Det handler om det store, det å delta i samfunnet for å løse utfordringer og problemer. I dette bildet fins det mange muligheter på UiA, alt fra politiske lag til ideelle organisasjoner.

Men samfunnsansvaret handler også om ansvar i det nære. Og her vil jeg komme med samme utfordringen som jeg har gitt til studentene hvert år:

Føl ansvar for dine medstudenter her ved UiA. Du finner nye venner, kanskje til og med en ny kjæreste. Men vi vet at der er studenter som sliter med å få kontakt med andre, som blir ensomme, faller utenfor grupper og fellesskap. Føl et ansvar for også å få dem med.

Jeg har kommet med mange alvorlige utfordringer. En rektor skal jo snakke alvor.

Men det å være student handler også selvfølgelig om å ha det moro, om aktiviteter sammen med andre, konserter, studentkro, osv. Nyt det, ha det moro. Og denne fantastiske studiestartfestivalen som starter i dag, er et eksempel på hva du kan forvente deg. Så avslutningsvis vil jeg si:

Velkommen til Universitetet i Agder, velkommen som student på
Sørlandet, velkommen til hardt arbeid og velkommen til å ha det moro!